

JAARVERSLAG LAMPION 2011

April 2012

1. Inleiding

Het landelijk Informatie- en adviespunt over de gezondheidszorg voor illegalen en niet-toegelaten asielzoekers ging op 1 april 2004 van start. Het jaarverslag van 2011 geeft de gegevens weer van het zevende volledige jaar van het bestaan van Lampion. Waar in het jaarverslag wordt gesproken over illegalen, worden ook ongedocumenteerden en niet-toegelaten asielzoekers bedoeld.

In 2011 werd in opdracht van de minister van VWS het artikel in de Zorgverzekeringswet (art. 122a), dat de financiering van de zorg aan illegalen regelt, door Berenschot geëvalueerd. Het evaluatierapport en de reactie van de minister daarop was pas na de laatste vergadering van de Stuurgroep Lampion beschikbaar, en is daar nog niet besproken.

2. De organisatie van Lampion

De stuurgroep van Lampion, bestaande uit vertegenwoordigers van landelijke organisaties (zie bijlage 1), kwam in 2011 viermaal bijeen, namelijk op 10 februari, 19 mei, 22 september en 7 december. Aan het begin van het jaar verliet de NVZD de stuurgroep; zij liet weten dat, nadat de NVZD gereorganiseerd was, participatie in Lampion niet meer binnen haar taken past. In het voorjaar nam de vertegenwoordiger van de KNOV, mevrouw F. Cadee, afscheid van de stuurgroep; mevrouw N. Burleson volgde haar op. De vertegenwoordiger van GGZ-Nederland, de heer E. Mahakena is medio 2011 vervangen door mevrouw M. Jonkers.

De stuurgroep overlegde in 2011 over de volgende onderwerpen:

- De door veel organisaties gesignaleerde slechte toegankelijkheid van de GGZ voor illegale patiënten.
- De problemen met de tandzorg die voor illegale patiënten zijn ontstaan na de wijziging in het basispakket van de Zorgverzekeringswet.
- De CVZ-monitor regeling financiering zorg onverzekerbare vreemdelingen.
- De evaluatie van art. 122a van de Zorgverzekeringswet door Berenschot.
- Vaste punten op de agenda zijn de kwartaalverslagen van het websitebezoek, het gebruik van het Informatie- en adviespunt en de uitvoering van de CVZ-regeling.

Externe contacten vanuit Lampion

De voorzitter woonde de bijeenkomsten van het Breed Medisch Overleg (BMO) bij op 21 maart, 23 juni, 15 september en 14 december.

Op 6 juli had de voorzitter, samen met een medewerker van Dokters van de Wereld, een gesprek met een medewerker van GGZ-Nederland. De gesignaleerde problemen in de toegang tot de GGZ werden door GGZ-Nederland niet herkend.

Op 8 september woonde de voorzitter de presentatie van de onderzoeksresultaten van Berenschot bij.

Op 27 september en 19 november gaf de secretaris voorlichting over zorg aan illegalen in een training aan doktersassistenten. Ditzelfde deed zij op 25 oktober, 10 november en 16 december in een training aan wijkverpleegkundigen. Op 24 november deed zij dit in een training aan GGD-medewerkers die met asielzoekers werken.

Op 25 november nam de voorzitter deel aan een Europese expertmeeting van Picum in Brussel.

Op 30 november woonde de voorzitter de goed bezochte, door BMO georganiseerde expertmeeting 'Effecten van uitsluiting op publieke gezondheid, casus ongedocumenteerden' bij.

3. Financiën

Kosten	Bedrag
Loonkosten secretaris	€ 8.740,00
Loonkosten medewerkers Informatie- en adviespunt	€ 19.000,00
Loonkosten administratieve ondersteuning	€ 1.820,00
Materiële kosten	
* Bijdrage stand LOVAH	€ 179,00
* Website	€ 1.418,00
Totaal	€ 31.157,00

Deze kosten betreffen de kosten die Pharos, als Lampion faciliterende instelling, maakt.

De werkelijke kosten liggen hoger. De inzet van de deelnemende organisaties wordt niet doorberekend aan Lampion. Daarnaast beschikt Lampion over een vrijwilliger. De post 'kosten bijdrage stand LOVAH' betreft een vooruitbetaling voor een activiteit in januari 2012.

4. De uitvoering

Voor de voorlichting over de zorg aan illegalen beschikt Lampion over de website www.lampion.info en over een Informatie- en adviespunt.

4.1 De website

In 2011 zijn 109.124 pagina's opgevraagd, dat is 33.874 minder dan in 2010. Er waren 36.907 unieke bezoekers; een daling van 11.296 ten opzichte van 2010. Het is nu mogelijk om duidelijker uit het systeem te halen welke cijfers welke nieuwsberichten op de homepage betroffen; de verschillen in aantallen in de categorie Homepage en Te verlenen zorg in 2010 en 2011 zijn daardoor te verklaren.

Tabel 1: Overzicht frequentie bezoek website-pagina's van hoog naar laag

Pagina	Aantal in 2011	Aantal in 2010
Homepage + daarop gepubliceerde nieuwsberichten	24.800	42.917
Te verlenen zorg aan illegalen	15.359	5.041
Financiering van de zorg aan illegalen	8.750	11.203
Informatie over Lampion	7.772	9.454
Onderzoeksrapporten/scripties	4.938	6.615
Vreemdelingenwetgeving	3.983	2.516
Informatie- en adviespunt	3.607	3.253
Wet- en regelgeving gezondheidszorg	3.492	3.775
Opvang en onderdak	2.685	2.107
Informatie over landen van herkomst	1.703	2.062
Intro wetgeving	1.496	1.504
EU-status onverzekerden	1.195	971
Kamervragen/moties	219	335

4.2 Het Informatie- en adviespunt

Tabel 2: Overzicht van vragenstellers

Vragenstellers	Aantal	Aantal
<i>Zorgverleners/-instellingen</i>		
Huisarts	6	
Verloskundige	4	
Ziekenhuis	10	
Tandarts	0	
GGZ-instelling	13	
Instelling maatschappelijk werk	15	
Jeugdzorg	4	
Maatschappelijke opvangvoorziening	5	
Overige	5	
Subtotaal zorgverleners		62
<i>Overige vragenstellers</i>		
Familie/vrienden/kennissen		45
Cliënt zelf		14
School		1
Justitievoorziening		0
Overheidsinstantie		6
Rechtshulp		3
Organisatie tbv vluchtelingen/allochtonen/illegalen		16
Kerkelijke organisatie		1
Onderzoeker/student		2
Media		3
Overige		2
Totaal		93
Totaal-generaal		155

Tabel 3: Waarover had men informatie nodig

Onderwerp	Aantal
Financiering zorg aan illegalen	37
Lampion	1
Interpretatie medisch noodzakelijke zorg	12
(Niet) betalen rekening	7
Mogelijkheid verzekering	9
Toegang tot de 2e lijn	11
Toegang tot AWBZ-voorzieningen	6
Hulpverlenings-/behandelmogelijkheden	48
Onderdak/huisvesting	21
Juridische/verblijfrechtelijke procedures	29
Behandelmogelijkheden land van herkomst	2
Nazorg	1
Medische hulpmiddelen	0
Overig	12
Totaal	196

Tabel 4: Doorverwijzingen in verband met nader advies vanuit het Informatie- en adviespunt

Instantie	Aantal
Partners in Lampion	2
Binnen Pharos	4
Stichting Los	12
Dokters van de Wereld	0
Forum	1
IOM	0
Overig	9
Totaal	28

Tabel 5: Profiel van de illegale patiënt

Profiel	Aantal
Mannen	55
Vrouwen	78
Kinderen	23
Onbekend	12
Totaal	168

Tabel 6: Overzicht dit jaar en voorgaande jaren

	2011	2010	2009
Aantal vragenstellers	155	246	265
waarvan MOE-landers	13		
Aantal onderwerpen	196	323	390
Aantal vrouwen	78	125	124
waarvan zwanger	21	55	43
Aantal mannen	55	79	77
Aantal kinderen	23	31	39
Vragen over tandartszorg	6	12	7

Beschouwing naar aanleiding van de registratiegegevens

Financiering

Het aantal vragen dat werd gesteld over de financiering van de zorg aan illegalen was in 2011 minder dan in de voorgaande jaren. Ook het bezoek aan de websitepagina's over financiering daalde. Het zal niet al te gewaagd zijn om de verklaring hiervoor te zoeken in de vereenvoudiging van de financieringssystematiek door de wijziging in de Zorgverzekeringswet in 2009; de doorwerking hiervan wordt nu voelbaar. Ook agendeerden in Lampion samenwerkende organisaties de zorg aan illegalen op conferenties. Toch doen zich nog steeds problemen voor rond de betaling door de illegale patiënt zelf.

Een paar casussen:

- Een vrouw uit Burkina Faso werd in de periode dat ze in Vreemdelingenbewaring zat geopereerd en nabehandeld vanwege borstkanker. Nu, vier jaar later, woont ze bij vrienden. Zij krijgt nog steeds rekeningen van het ziekenhuis en zelfs een deurwaarder langs.
- Een verpleegkundige van het consultatiebureau informeert wie de medicijnen van een pasgeboren baby die spruw heeft betaalt. Na uitleg over de regeling neemt ze contact op met de door het CVZ gecontracteerde apotheek. Deze deelt haar mede dat alleen vluchtelingen medicijnen vergoed krijgen. De illegale Braziliaanse moeder is wel bereid om zelf voor de medicijnen te betalen, maar dan moet ze eerst ook nog langs de huisarts die 25 euro rekent voor het schrijven van het recept. De medewerker van het Informatie- en adviespunt vraagt de verpleegkundige om contact op te nemen met het CVZ, zodat CVZ de door haar gecontracteerde apotheek de regeling nog eens kan uitleggen.
- Een illegale vrouw heeft twee kinderen die in de asielprocedure zitten. Zij moet aantonen dat zij de moeder is. Hier is DNA-onderzoek voor nodig. De vrouw kan dit niet zelf bekostigen. Voor het vinden van een creatieve oplossing voor de betaling wordt de medewerker van een vluchtelingenorganisatie doorverwezen naar het LOS.
- Een pas bevallen illegale vrouw heeft medicijnen nodig. Deze vrouw was eerder verzekerd bij OOM. Deze verzekering sluit kosten rond zwangerschap en bevalling uitdrukkelijk uit. De gecontracteerde apotheek vindt echter dat de vrouw toch de rekening bij OOM moet indienen. Deze casus geeft het Informatie- en adviespunt door aan het CVZ, die de zaak verder afhandelt.

GGZ

Net als in 2010 is in 2011 drie keer een melding gedaan van weigering van GGZ-zorg aan een illegale patiënt. Uit contacten met steunorganisaties blijkt dat de toegankelijkheid van GGZ-zorg problematisch is. In Amsterdam is inmiddels het project MOO (Medisch Opvangproject Ongedocumenteerden) voor illegalen met GGZ-problemen gestart en wordt geprobeerd afspraken te maken met de reguliere GGZ-instellingen. Inmiddels is een discussie gestart of het niet beter zou zijn om in de GGZ, net als bij de ziekenhuizen, te gaan werken met gecontracteerde instellingen. Dit zou het probleem van het kastje naar de muur sturen kunnen verminderen.

Kinderen

Kinderen van illegalen komen soms in moeilijke situaties terecht. Twee casussen:

- De psychiater van een meisje van twaalf dat onder toezicht gesteld is maakt zich grote zorgen dat de moeder van het kind – na de beroepszaak twee dagen later – het land uitgezet zal worden. Aan de psychiater is geadviseerd om snel

- contact op te nemen met Vluchtelingenwerk en Defence for Children.
- De Raad voor de Kinderbescherming doet onderzoek naar een gezin waar huiselijk geweld heeft plaatsgevonden. De vader is ongewenst vreemdeling en zit in de gevangenis en zal daarna in vreemdelingenbewaring gaan. De Raad schat de kans groot dat de vader als hij vrij komt weer naar het gezin teruggaat. De vader zelf wil graag hulp krijgen. De medewerker van de Raad wordt geïnformeerd over de regeling en erop gewezen dat de vader volgens de regeling bij de GGZ terecht moet kunnen.

Problemen rond de zorg

Niet altijd is de zorg het probleem, maar zijn andere factoren van groot belang voor de gezondheidssituatie: de problemen met huisvesting, het kille klimaat rond asielzoekers en illegalen en de juridische procedures.

- De discussie over de strafbaarstelling van illegaliteit heeft veel mensen angstig gemaakt. Ze zijn bang om hulp te vragen. Zo belde een vrouw over haar 83-jarige moeder die toenemend hulpbehoevend wordt, ze is verward en incontinent. De belster zelf heeft een hernia en kan haar moeder niet verzorgen. Ze durft echter niet om thuiszorg te vragen omdat ze bang is dat haar oude, zieke moeder dan uitgezet wordt. De medewerker van het Informatie- en adviespunt stelt haar gerust en adviseert om via de huisarts de hulp te regelen.
- Een 50-jarige Nigeriaan heeft tijdens een vakantie in Nederland ernstige nierproblemen gekregen. Hij wordt gedialyseerd. Hij heeft tijdelijk onderdak gevonden, maar geld om eten te kopen heeft hij niet meer. Zijn advocaat werkt aan een verblijfsvergunning, maar tot die rond is moet toch in zijn levensonderhoud worden voorzien, anders heeft de goede medische zorg weinig zin. De medewerker van het Informatie- en adviespunt verwijst naar de steunorganisatie STIL in Utrecht.
- Soms doen zich grensproblemen voor. Een Marokkaanse man die in België in de asielprocedure zat krijgt tijdens een bezoek aan zijn zuster die net over de grens in Nederland woont, een hersenbloeding. Het Nederlandse ziekenhuis waar hij is opgenomen wil hem doorsturen naar een Belgisch ziekenhuis. Omdat hij ongeoorloofd de grens is over gegaan is hij uit de Belgische procedure gezet. Hij is dus in feite zowel in Nederland als in België illegaal. De medewerker van het Informatie- en adviespunt geeft in elk geval de adressen van Belgische hulporganisaties door.

Onverzekerden uit MOE-landen

In toenemende mate krijgt Lampion ook vragen over patiënten uit landen uit Midden- en Oost-Europa, de MOE-landen. Dat waren in 2011 vooral Roemenen en Polen. Het zijn EU-burgers en ze zijn hier niet illegaal, naar ze zijn soms wel onverzekerd. Voorheen nam de Stichting Koppeling de kosten voor deze groep wel mee. De CVZ-regeling is echter uitdrukkelijk niet voor deze groep bedoeld. Dit levert soms schrijnende situaties op.

Slotopmerkingen

In het vorige jaarverslag werd al gemeld dat de indruk bestond dat de vereenvoudiging van het vergoedingssysteem een verbetering van de zorg aan illegalen heeft opgeleverd. Dat beeld is ook in 2011 bevestigd. Zeker ook door het onderzoeksrapport van Berenschot.

Tegelijkertijd ontstaan er nieuwe problemen. Inkrimping van het basispakket treft illegalen extra hard. De discrepantie die gaat ontstaan tussen wat 'medisch noodzakelijke zorg' wordt gevonden en de zorg in het basispakket wordt langzaam aan groter. Inmiddels zijn mondzorg, fysiotherapie en bepaalde medicijnen geheel of gedeeltelijk uit het basispakket verdwenen.

Bijlage 1

Samenstelling Stuurgroep

Voorzitter

Mevrouw W. Voogt

Samenwerkende organisaties

Soa Aids Nederland	De heer R. Brands
GGD Nederland	De heer R. Smit
GGZ Nederland	De heer E. Mahakena / Mevrouw M. Jonkers
Johannes Wier Stichting	Mevrouw M. Begemann
KNCV Tuberculosefonds	Mevrouw N. Jansen
LHV	Mevrouw C. Pronk
Pharos	Mevrouw M. Mensinga
KNOV	Mevrouw F. Cadee / Mevrouw N. Burleson
Dokters van de Wereld	Mevrouw M. Kroesen
VluchtelingenWerk Nederland	Mevrouw K. Franssen
Waarnemer: CVZ	De heer J. van Amen / De heer J. Knollema